SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 106/2023-12

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša a zo sudcov Ladislava Duditša (sudca spravodajca) a Libora Duľu v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [redacted], zastúpeného Mgr. Ondrejom Barnom, advokátom, Zámocká 34, Stropkov, proti uzneseniu Okresného súdu Banská Bystrica č. k. 53 Ek 1430/2018 z 12. septembra 2022 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.
Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 14. novembra 2022 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Okresného súdu Banská Bystrica (ďalej aj „okresný súd“ alebo „exekučný súd“) č. k. 53 Ek 1430/2018 z 12. septembra 2022 (ďalej len „napadnuté uznesenie“). Sťažovateľ navrhuje napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie. Zároveň žiada o priznanie finančného zadosťučinenia vo výške 1 000 eur a o úhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti, napadnutého uznesenia a ďalších príloh vyplýva nasledujúci stav veci: Návrhom na vykonanie exekúcie sa oprávnený domáhal od sťažovateľa v procesnom postavení povinného vymoženia pohľadávky vo výške 1 904,29 eur s príslušenstvom na základe exekučného titulu rozhodcovského rozsudku č. k. 341/12/16 vydaného 9. apríla 2018 Slovenským arbitrážnym súdom zriadeným Asociáciou Slovenských arbitrážnych súdov, z. z. p. o., pred rozhodcom JUDr. Františkom Svatuškom (ďalej len ako „exekučný titul“). Okresný súd vydal 6. novembra 2018 poverenie na vykonanie exekúcie súdnemu exekútorovi JUDr. Svätoslavovi Mruškovičovi, ktorý vydal 9. novembra 2018 upovedomenie o začatí exekúcie doručené sťažovateľovi 12. novembra 2018. Sťažovateľ doručil 26. novembra 2021 súdnemu exekútorovi návrh na zastavenie exekúcie. O návrhu rozhodol okresný súd uznesením č. k. 53 Ek 1430/2018

z 9. februára 2022 (ďalej len „uznesenie z 9. februára 2022“) vydaným vyšším súdnym úradníkom tak, že ho zamietol a oprávnenému priznal náhradu trov konania. Proti uzneseniu z 9. februára 2022 podal sťažovateľ sťažnosť, o ktorej rozhodol okresný súd napadnutým uznesením tak, že ju zamietol a oprávnenému priznal náhradu trov konania.

II.
Argumentácia sťažovateľa

3. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti zrekapituloval doterajší skutkový stav veci, pričom v podstatnom uviedol, že pri podpise úverovej zmluvy a súvisiacich dokumentov (medzi ktorými sa nachádzala aj rozhodcovská zmluva) spôsobom, akým bola táto zmluva uzatváraná (t. j. spôsobom *„podpíšte tu a teraz na vyznačené miesto“*), mu oprávnený odňal akúkoľvek možnosť oboznámiť sa so zmluvnou dokumentáciou v predkontrakčnej fáze, keďže po jej podpise ju bez akceptácie a bez ponechania akejkoľvek kópie zaslal do sídla oprávneného údajne na účely schválenia úveru. Zmluvná dokumentácia nebola sťažovateľovi dostupná ani po pripísaní peňažných prostriedkov na jeho účet, ale bola mu doručená až s takým časovým odstupom, že nemohol využiť možnosť odstúpenia od zmluvy.

4. Sťažovateľ poukázal na skutočnosť, že mu okresný súd v napadnutom uznesení vyčítal nevyužitie možnosti odstúpenia od zmluvy, hoci ako uviedol, o takej možnosti nevedel a zároveň nedisponoval zmluvnou dokumentáciou. Okresný súd zároveň konštatoval, že platnosť samotnej rozhodcovskej zmluvy môže byť riešená len podaním žaloby, prípadne v rozhodcovskom konaní. Sťažovateľ sa s právnym názorom okresného súdu nestotožňuje a argumentuje rozhodnutím ústavného súdu č. k. III. ÚS 272/2020 zo 4. februára 2021, v ktorom ústavný súd zaujal stanovisko k rovnakému oprávnenému v obdobnej právnej veci.

5. Sťažovateľ taktiež žiadal okresný súd, aby sa ako jediný garant zákonnosti vykonávacieho konania zaoberal aj porušením § 299 ods. 2 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), keďže oprávnený zakomponoval do spotrebiteľskej zmluvy o úvere uzatvorenej spolu s rozhodcovskou zmluvou neprijateľné zmluvné podmienky, z ktorých obsahu vyplýva, že oprávnený inkasoval finančné plnenie nepoctivým spôsobom. Hoci § 299 ods. 2 CSP *ex lege* zakazuje vydať platobný rozkaz (exekučný titul), ak spotrebiteľská zmluva obsahuje neprijateľnú zmluvnú podmienku, okresný súd tieto súvislosti úplne prehliadol a vydaním napadnutého uznesenia porušil sťažovateľom označené základné práva.

6. Sťažovateľ konštatoval, že v zmysle ustálenej rozhodovacej praxe je povinnosťou exekučného súdu v spotrebiteľskej veci skúmať materiálnu aj formálnu spôsobilosť exekučného titulu, najmä pokiaľ ide o rozhodcovský rozsudok. Rozhodcovský rozsudok vydaný v rozhodcovskom konaní iniciovanom dodávateľom finančnej služby, ktorý skoncipoval formulárovú rozhodcovskú zmluvu, je potrebné skúmať z hľadiska prijateľnosti či neprijateľnosti takéhoto dojednania a jeho možného dopadu na vyváženosť strán spotrebiteľského právneho vzťahu. Je teda nevyhnutné vykonať dokazovanie tak, aby exekučný súd mohol bezpečne posúdiť, či dotknutý exekučný titul je alebo nie je spôsobilým exekučným titulom. Okresný súd však v napadnutom uznesení považoval rozhodcovský rozsudok za spôsobilý exekučný titul bez toho, aby preskúmal jeho materiálnu stránku. Sťažovateľ považuje dané rozhodnutie okresného súdu za arbitrárne, najmä keď okresný súd odkázal, že mal využiť oprávnenie vyplývajúce z rozhodcovskej zmluvy, ktorou nedisponoval.

Svojvôľa okresného súdu je o to väčšia, že v čase jeho rozhodovania už existuje doktrína ochrany spotrebiteľa pred neprijateľnými zmluvnými podmienkami konštantne podopieraná judikatúrou Súdneho dvora Európskej únie, celý rad rozhodnutí vyšších súdnych autorít k danej problematike a z nich je daná povinnosť dôsledne preskúmať exekučný titul – rozhodcovský rozsudok.

7. Sťažovateľ je toho názoru, že exekučný súd sa nijako nevysporiadal s otázkou uzatvárania zmluvného vzťahu, so spôsobom a s podmienkami kontraktácie, podpisovania zmluvných dokumentov, ich následného držania výlučne veriteľom a spätného zaslania sťažovateľovi až v čase, keď už jeho čiastkové oprávnenia vyplývajúce mu zo zmluvy nebolo možné uplatňovať. Nič totiž nebránilo exekučnému súdu vykonať náležité dokazovanie. Exekučný súd sa nezaoberal ani obsahom samotnej spornej rozhodcovskej zmluvy z hľadiska možnosti voľby súdu.

III.
Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

8. Podstatou ústavnej sťažnosti je tvrdené porušenie práva na spravodlivý proces (čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru) napadnutým uznesením okresného súdu o zamietnutí sťažnosti smerujúcej proti uzneseniu z 9. februára 2022, ktorým bol zamietnutý sťažovateľov návrh na zastavenie exekúcie.

9. O zjavnej neopodstatnenosti návrhu možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil navrhovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, ktorých porušenie sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnený návrh preto možno považovať ten, pri ktorého predbežnom prerokovaní ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, ktorej reálnosť by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, I. ÚS 110/02, I. ÚS 88/07).

10. Ústavný súd opakovane judikoval, že pri uplatňovaní jeho právomoci nie je jeho úlohou zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách (napr. I. ÚS 19/02, I. ÚS 27/04, I. ÚS 74/05). Ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmavať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmavať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu len vtedy, ak by ním vyvodené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlniteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02, II. ÚS 231/04).

11. Ústavný súd sa preto pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti sústredil na posúdenie otázky, či možno považovať napadnuté uznesenie okresného súdu za ústavne udržateľné a akceptovateľné z hľadiska námietok, ktoré sťažovateľ proti nemu uplatňuje. V danej veci považuje za kľúčové, že sťažovateľovi bolo doručené upovedomenie o začatí exekúcie

12. novembra 2018 a sťažovateľ doručil súdnemu exekútorovi návrh na zastavenie exekúcie až 25. novembra 2021, teda tri roky po doručení upovedomenia.

12. Podľa § 61k ods. 2 Exekučného poriadku povinný môže z dôvodov podľa odseku 1 podať do 15 dní od doručenia upovedomenia o začatí exekúcie návrh na zastavenie exekúcie. Návrh na zastavenie exekúcie musí byť odôvodnený a musia v ňom byť uvedené všetky skutočnosti, ktoré povinný môže ku dňu podania návrhu uplatniť. Takýto návrh má odkladný účinok.

13. Podľa § 61k ods. 3 Exekučného poriadku v neskôr podaných návrhoch na zastavenie exekúcie môže povinný namietať len skutočnosti, ktoré nastali po uplynutí lehoty podľa odseku 2. V poradí ďalších návrhoch na zastavenie exekúcie môže povinný namietať len skutočnosti, ktoré nastali po podaní predchádzajúceho návrhu na zastavenie exekúcie. Obmedzenia podľa prvej a druhej vety sa neuplatnia, ak ide o také skutočnosti, ktoré povinný bez vlastnej viny nemohol skôr uplatniť.

14. Obrana povinného v exekučnom konaní je založená na koncentračnej zásade. To znamená, že povinný má povinnosť uplatniť všetky námietky spochybňujúce možnosť vykonať exekúciu už v jej prvom procesnom štádiu a v jedinom procesnom úkone, ktorým je návrh na zastavenie exekúcie. Zo skutkových okolností opísaných v predošlých odsekoch je zjavné, že sťažovateľ nevyužil možnosť podať návrh na zastavenie exekúcie v zákonom ustanovenej lehote 15 dní vyplývajúcej z § 61k ods. 2 Exekučného poriadku. V návrhu na začatie exekúcie, ktorý bol posudzovaný okresným súdom a ktorý bol podaný po uplynutí troch rokov od doručenia upovedomenia, sťažovateľ neuviedol také skutočnosti, ktoré by nastali po uplynutí prvej lehoty na podanie námietok.

15. Z dikcie § 61k ods. 3 Exekučného poriadku je zrejmé, že po uplynutí 15-dňovej lehoty bol sťažovateľ oprávnený uplatniť len také právne skutočnosti, ktoré nastali po jej uplynutí. Na nedodržanie lehoty upozornil sťažovateľa okresný súd už v uznesení z 9. februára 2022, no sťažovateľ na túto výčitku nereagoval a dôvody svojej pasivity neozrejmil ani v sťažnosti proti uzneseniu, ani v ústavnej sťažnosti. Okresný súd tak v sťažnostnom konaní nemohol posúdiť, či bola sťažovateľova nečinnosť (pasivita) ospravedlniteľná. Ústavný súd plne rešpektuje postavenie spotrebiteľa v spotrebiteľských sporoch ako strany požívajúcej vyššiu súdnu ochranu z hľadiska jeho slabšieho právneho postavenia v spotrebiteľskom vzťahu, rovnako aj doktrínu ochrany spotrebiteľa vytvorenú medzinárodnými aj vnútroštátnymi súdmi. Na druhej strane považuje za nevyhnutné, aby aj spotrebiteľ dôsledne rešpektoval procesné limity práv a povinností ustanovených zákonom (v danom prípade Exekučným poriadkom).

16. Ústavný súd prioritne zastáva názor, že okresný súd s ohľadom na predchádzajúcu pasivitu sťažovateľa nebol v zmysle § 61k ods. 3 Exekučného poriadku povinný prihliadať na jeho oneskorené námietky. Napriek tomu, využijúc materiálny prístup k ochrane ústavnosti, preskúmal obsah napadnutého uznesenia okresného súdu v nadväznosti na obsah uznesenia z 9. februára 2022. Okresný súd v súvislosti s posudzovaním platnosti rozhodcovskej zmluvy v podstatnom uviedol, že rozhodcovská zmluva bola uzatvorená ako formálne samostatný dokument od ostatných zmluvných dojednaní a nebola ani podmienkou uzatvorenia a vykonávania zmluvy o revolvingovom úvere, o čom oprávnený sťažovateľa informoval. Rozhodcovská zmluva bola individualizovaná vo vzťahu ku konkrétnemu dlžníkovi, číslo rozhodcovskej zmluvy zodpovedá číslu zmluvy o revolvingovom úvere uzatvorenej v ten istý deň medzi oprávneným a povinným, je osobitne datovaná a aj osobitne podpísaná povinným. Za predpokladu takéhoto koncipovania rozhodcovskej zmluvy okresný súd

považoval toto zmluvné dojednanie za individuálne dojednané s dlžníkom, ktorý mal možnosť doložku neprijať a nepodpísať. Okresný súd taktiež, poukazujúc na súvisiacu judikatúru, na margo možného odstúpenia od zmluvy v podstatnom uviedol, že rozhodcovská zmluva obsahovala len 7 bodov a predpokladá sa, že povinný svojím podpisom vyjadril, že si ju prečítal. Keďže súčasťou textu bol aj „bianco“ dôvod odstúpenia od zmluvy, je nemožné rozumne vyvodiť značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán, ibaže by sme každého spotrebiteľa v tomto smere považovali za nespôsobilého poznať význam slova odstúpiť od zmluvy, akoby bol tento pojem výlučne právnym pojmom, ktorý sa nepoužíva v bežnom živote.

17. Nadväzujúc na už uvedené, ústavný súd konštatuje, že sa nestotožňuje s tvrdeniami sťažovateľa, ktorý tvrdil, že okresný súd sa platnosťou rozhodcovskej zmluvy nezaoberal, a podľa jeho názoru sa vysporiadal s danou sťažnostnou námietkou ústavne konformným spôsobom. Napadnuté uznesenie okresného súdu preto nemožno považovať za arbitrárne.

18. V súvislosti s rozhodnutím ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 272/2020, na ktoré sťažovateľ vo svojej ústavnej sťažnosti opakovane poukazuje, ústavný súd uvádza, že vzhľadom na nedodržanie lehoty vyplývajúcej z § 61k ods. 2 Exekučného poriadku a zároveň neuvedenie nových dôvodov na zastavenie exekúcie v zmysle § 61k ods. 3 Exekučného poriadku dané konania nemožno považovať za skutkovo porovnateľné, preto toto rozhodnutie ústavného súdu nemožno na situáciu sťažovateľa analogicky aplikovať.

19. Vzhľadom na už uvedené ústavný súd uzatvára, že v sťažovateľovom prípade neboli splnené podmienky na prijatie ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie a ústavný súd ju odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov ako zjavne neopodstatnenú.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 21. februára 2023

Miroslav Duriš
predseda senátu